

МРНТИ 15.21.25.

<https://doi.org/10.51889/2020-4.1728-7847.17>

Абдол Э¹., Қақпанбаева Н.М.¹, Бисембаева А.С.¹

¹Х.Досмұхамедов атындағы Атырау мемлекеттік университеті,
Атырау, Қазақстан

ЖОҒАРЫ ОҚУ ОРНЫНДА КӘСІБИ ДАЯРЛАУ ПРОЦЕСІНДЕ БОЛАШАҚ МҰҒАЛІМДЕРДІҢ РУХАНИЛЫҒЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫҢ ТЕОРИЯЛЫҚ НЕГІЗІ

Аңдатпа

үкіл әлемді қамтыған жаһандану процестері отандық дәстүрлерді, мәдениеттің өзіндік ерекшелігін сақтауды талап етуде, оған рухани құндылықтардың таралуы тән екендігін ескерсек, жоғары оқу орнында кәсіби даярлау процесінде болашақ мұғалімдердің руханилығын қалыптастыру мәселесінің өзектілігі арта түседі. Мақалада жоғары оқу орнында болашақ мұғалімдердің руханилығын қалыптастыруға қатысты ғылыми-зерттеу жұмыстарына талдау жасау арқылы әдіснамалық негізін, компоненттік құрылымын, даярлық көрсеткіштерін анықтау жұмыстары орын алған. Авторлар зерттеу тақырыбына қатысты теориялық материалдарды жан-жақты ашып, талдау жасап, өзіндік ой тұжырымын берген. Болашақ мұғалімнің рухани мәдениетінің дамуы өркениеттің дамуының ноосфералық жолы контекстінде кәсіби имидж мен оның өзгеруі әлеміне үйлесімді түрде енуді қамтамасыз ететіндігін баса көрсеткен.

Түйін сөздер: руханилық, рухани-адамгершілік, рухани құндылықтар жүйесі, адамгершілік сезімдері, адамгершілік мінез-құлық, өзара қарым-қатынас, кәсіби құзыреттілік.

Абдол Э¹., Қақпанбаева Н.М.¹, Бисембаева А.С.¹

¹Атырауский государственный университет им.Х.Досмұхамедова
(Атырау, Казахстан)

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ФОРМИРОВАНИЯ ДУХОВНОСТИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ В ПРОЦЕССЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ В ВУЗЕ

Аннотация

Процессы глобализации, охватившие весь мир, требуют сохранения отечественных традиций, самобытности культуры. Учитывая, что для нее характерно распространение духовных ценностей, актуальность проблемы формирования духовности будущих учителей в процессе профессиональной подготовки в вузе возрастает. На основе анализа научно-исследовательской работ по формированию духовности будущих учителей в вузе. В статье раскрыты показатели подготовленности и компонентная структура, а также методологическая основа исследуемой проблемы. Авторы всесторонне охватив и проанализировав теоретический материалы по формированию духовности будущих учителей в процессе профессиональной подготовки в вузе дали самостоятельную мыслительное утверждение. Также подчеркнуто, что развитие духовной культуры будущего учителя обеспечивает гармоничное вхождение в мир профессионального образа и его изменений в контексте ноосферного пути развития цивилизации.

Ключевые слова: духовность, духовно-нравственная, система духовных ценностей, нравственные чувства, нравственное поведение, взаимоотношения, профессиональная компетентность.

Abdalova E¹., Kakpanbayeva N.M.¹, Bisembaeva A.S.¹

¹ H. Dosmukhamedov Atyrau state University
Atyrau, Kazakhstan

THEORETICAL BASES OF FORMATION OF SPIRITUALITY OF THE FUTURE TEACHERS IN TRAINING AT THE UNIVERSITY

Annotation

The processes of globalization that have engulfed the whole world require the preservation of national traditions and cultural identity. Given that it is characterized by the spread of spiritual values, the relevance of the problem of forming the spirituality of future teachers in the process of professional training in higher education increases. Based on the analysis of research works on the formation of spirituality of future teachers at the University.

The article reveals the indicators of preparedness and component structure, as well as the methodological basis of the problem under study. The authors comprehensively covered and analyzed the theoretical materials on the formation of spirituality of future teachers in the process of professional training at the University gave an independent mental statement. It is also emphasized that the development of the spiritual culture of the future teacher ensures a harmonious entry into the world of the professional image and its changes in the context of the noospheric path of civilization development.

Keywords: *spirituality, spiritual and moral, system of spiritual values, moral feelings, moral behavior, relationships, professional competence.*

XXI ғасырдың басындағы ақпараттық қоғам ғылымның дамуымен және жасанды интеллектінің өсуімен, әрбір тұлғаның жекелік бостандық шеңберінің кеңеюімен, планетаның кез-келген түкпіріндегі әрбір адамға түрлі білімнің қол жетімділігін қамтамасыз етумен сипатталады. Соның ішінде әлеуметтік-экономикалық жағдайлардың өзгеруі құндылық бағдарлау жүйесінде көрініс табуда. Қазіргі жас ұрпақ прагматизммен, материалдық пайда алуға деген ұмтылысымен ерекшеленуде. Бұған қоса бүкіл әлемді қамтыған жаһандану процестері отандық дәстүрлерді, мәдениеттің өзіндік ерекшелігін сақтауды талап етуде, оған рухани құндылықтардың таралуы тән.

Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт 2020 жылдың 1 қыркүйектегі Қазақстан халқына «Жаңа жағдайдағы Қазақстан: іс-қимыл кезеңі» атты Жолдауының іс-қимыл жоспары 11 тармағында ұлттың жаңа болмысы қалыптасуы қажеттігін, яғни қазақ қоғамында жаңа қағидаттар және жаңа бағдарлар салтанат құруға тиіс екендігін атап өткен болатын. Осыған байланысты университеттегі білім беру процесінің мақсаты пайдалы ғана емес, моральдық тұрғыдан шешім қабылдай алатын адамды дамытуға, рухани-адамгершілік мәдениеттің жоғары деңгейіне ие және адамның өмірлік ұстанымын анықтайтын құндылықтар мен нормаларды жеткізуші дәнекері бола алатын, жаңа көзқарастағы болашақ мұғалімнің жеке басын қалыптастыруға бағытталуы қажет [1].

ЖОО-дағы білім беру процесі жинақталған білім, білік және дағдыларды берудің құралы ғана емес, сонымен қатар тұлғаның әлемдегі жаңа көзқарастың қалыптасуына, ондағы болып жатқан оқиғалардың өзара байланысы мен өзара тәуелділігін түсінуге, жаһандық мәселелерді түсіну және оларды шешу үшін жеке жауапкершілігінің дамуына көмектеседі.

Жоғары оқу орнында болашақ мұғалімдердің руханилығын қалыптастыруға қатысты зерттеу жұмыстарының әдіснамалық негізін анықтауда зертеушілер әр адамның бір уақытта белгілі бір әлеуметтік-тарихи жағдайлардың "өнімі", нақты әлеуметтік, ұжымдық-топтық және тұлғааралық қатынастардың нәтижесі және ақыл - ой, ерік-жігер, жүйелі, мақсатты түрде құру қабілеті бар әлеуметтік-тарихи құндылықтардың субъектісі екендігіне сүйендігін байқаймыз. Яғни, жеке тұлға ассимиляция кезінде ғана емес, сонымен бірге белсенді іс-әрекет процесінде қоршаған шындық субъектісі өзгерген сайын дамитындығын және қалыптасатындығын негізге алады. Осыған орай, келесі тұғырлар арнайы әдіснама құрайды:

- Өркениеттік тәсіл. Жеке тұлғаның өзін-өзі тануын дамытуға арналған оқу және кәсіби қызметтің маңызды құрамдас бөлігін бағыттауы жаңа педагогикалық міндеттерді шешу қажеттілігі: қазіргі адамды жалпыға ортақ деңгейде табиғатпен үйлесімді өмірге, жалпыадамзаттық құндылықтарға сүйене отырып, әлемдегі өмірге дайындау; этникалық топтағы өмірге, ұлттық құндылықтарды қабылдауға; - мемлекеттегі өмірге, өз қоғамының құндылықтарын игеруге; - кәсіби топтағы өмірге, мамандық құндылықтарына (мұғалім құндылықтарына) сүйене отырып; - оқу ұжымындағы өмірге және рухани ішкі әлеммен үйлесімді өмірге.

- Мәдени тәсіл: гуманистік идеалды жаңа түсіну тұрғысынан мұғалімнің рухани мәдениетін дамытуды қарастырады: рухани бостандықтың, руханилықтың, жеке тұлғаны қалыптастырудағы жауапкершіліктің рөлі. Бұл тәсіл заманауи мұғалімді даярлауда дәстүрлі және инновациялық диалектиканы байқауға мүмкіндік береді.

- Субъективті-интегративті тәсіл. Субъективтіліктің саналы қалыптасуы тұлғаның тұтастығын қалыптастыруға бағытталған мұғалімнің өзін-өзі ұйымдастыру және өзін-өзі реттеу идеясы арқылы мұғалімнің рухани мәдениеті мәселесін ашады.

- Аксиологиялық тәсіл. Тұлғаның педагогикалық іс-әрекетке және оның субъектілеріне құндылық қатынасын анықтау арқылы болашақ мұғалімнің рухани мәдениетін дамыту процесін қарастыруға мүмкіндік береді.

- Әрекеттік тәсіл. Мұғалімнің кәсіби қасиеттері мен қабілеттерін қалыптастыру мақсатында студенттерді оқу міндеттерін шешуге қосуды көздейді.

Акмеологиялық тәсіл. Мұғалімнің кәсіби қалыптасуындағы өзін-өзі басқарудың дамуына табиғи және мәдени факторлардың әсерін анықтайды [2].

Болашақ мұғалімдерді рухани тұрғыдан даярлау мәселесін ғылыми шешу ең алдымен, оқушылардың адамгершілік тәрбиесі болашақ мұғалімдердің кәсіптік-педагогикалық дайындаудың психологиялық негіздерінің жалпы мәселелерін, педагог тұлғасының рухани-адамгершілік қалыптасуының психологиялық негіздерін зерттеумен тікелей байланысты. Болашақ мұғалімдерді оқушылардың рухани-адамгершілік тәрбиеге дайындау маман дайындаудың жалпы кәсіби-педагогикалық жүйесінің компоненті болып табылады. Ғылыми –зерттеу жұмыстарында болашақ педагогтардың оқушыларды руханилығын тәрбиелеуге дайындығын тұлғаның динамикалық,интегративті сипаттама ретінде түсінеледі. Ол өзіне мұғалімнің мектеп оқушыларын қоғамдағы рухани құндылықтар жүйесімен таныстыруды, адамгершілік сезімдері және адамгершілік мінез-құлқын тәрбиелеумен өзара қарым-қатынаста жеке мағыналарын іздеуге және табуға жағдай жасауға қабілеттілігін қамтамасыз ететін еркін рухани-адамгершілік тәрбиесі саласындағы кәсіби құзыреттілікті және жеке тұлғаның тиісті бағыттылығын қамтиды.

Зерттеулерде болашақ педагогтың рухани-адамгершілік саласының дамуын қамтамасыз ететін, оны тиісті қызметке дайындығы қамтамасыз ететін жағдайларды келесі топтарға топтауда:

1. Тұлғалық бағыттылық:

- педагогикалық үрдістегі оқытушы мен студенттің субъект-субъектілік қарым-қатынасы;
- жеке тұлғаның руханилық саласы дамуында өзін-өзі анықтауға жағдай жасау;
- құндылықтарды игеруге түрткі болатын өз бетімен білім алу іс-әрекетіне баулу;
- рефлекситі өзін-өзі талдауды ұйымдастыру;
- білім алушылардың оқытушылармен диалог, полилог құруы;
- құндылық ретінде ғылыми білім мен педагогикалық іс-әрекет саласында таңдау жасау

еркіндігі

2. Құндылыққа бағдарланған:

- аксиологиялық тәсілді қолдану;
- білім беру мазмұнын құндылықты толықтыру;
- студенттердің өмірлік іс-әрекетінде құндылықтардың жүзеге асуы;
- оқу орнының тәрбие жүйесіндегі құндылықтар иерархиясын анықтау.;
- студенттердің руханилық тәрбиесінде білім беру үдерісінің бағыттылығы.

3. Әрекеттік-бағдарлы:

- педагогтердің іс-әрекеттік тәсілді қолдануы;
- болашақ мұғалімдерге кәсіби рухани-адамгершілік тәрбие саласындағы сынағалар;
- студенттерді құндылықтарға тартудағы оқу, зерттеу және практикалық қызметтің бірлігі

4 Мәдени-бағдарланған:

• білім беру мазмұнына философиялық, ғылыми және адамның ғаламдық және мақсаттық көзқарастары;

кәсіби-педагогикалық мәдениет және оқытушылардың құндылық бағдарлары.

Педагогикалық зерттеулерде кәсіби қызметке дайындық көрсеткіштеріне елеулі назар аударылады. В.А Адольф, В.А.Сластенин және т.б. болашақ мұғалімнің кәсіби қызметке дайындық өлшемдерін келесі мазмұнда қарастырады:

- қазіргі қоғамда мұғалімнің әлеуметтік рөлі мен функцияларын түсіну;

- педагогикалық идеал және мұғалім мамандығын таңдауда қоғамдық маңызды мотивтердің болуы;

- кәсіби ар-намыс, кәсіби парыз, мұғалімге тиесілі болу сезімі және өз мамандығы үшін мақтаныш ұғымдармен игеру тереңдігі;

- психологиялық-педагогикалық және арнайы біліммен,кәсіби дағдылармен және біліктерді меңгерудің жоғары кәсіби деңгейіне ұмтылу;

- оқытудың әр түрлі сатыларында оларды нақты иелену дәрежесі және оның профессиограммаға сәйкестігі;

- балалармен педагогикалық қарым-қатынас қажеттілігінің болуы, қарым-қатынас мәдениеті деңгейі, осы көріністің нақты формаларын дамытуға деген қажеттіліктер;

тәрбие жұмысының белсенді түрлері мен түрлерін меңгеру дәрежесі және оған практикалық қатысуы;

-тұлғалық кәсіби маңызды сапалардың болуы және динамикасы:

талапшылдық, педагогикалық мәдениет, құзыреттілік, кәсіби жауапкершілік және т. б.;

-педагогикалық еңбек қызметінің жүйе құраушы көрініс табу және практикалық меңгеру дәрежесі-ұйымдастырушылық;

- кәсіптік өз бетімен білім жетілдіру және өзін-өзі тәрбиелеу қажеттілігінің болуы және динамикасы [3].

В.А.Беляева, Н.Татаркина тұлғаның рухани-адамгершілік саласы, тұлғаның рухани-адамгершілік мәдениеті сияқты тұлғалық түзілімдерді әзірлеуге елеулі үлес қосты және келесі өлшемдерін тізімін қамтыды:

- моральдық таңдау қажеттілігімен байланысты күрделі міндеттерді оңтайлы шешімдермен іске асыру;

- құндылық бағдарларының құрылымы;

- жеке тұлғаның қауіпті әсерлерден қорғау үшін психикалық ұйымдастыруда меншікті құндылық жүйесінің болуы;

- кәсіби және әлеуметтік-психологиялық жағдай жүйесінің оңтайлы жұмыс істеуі;

- гуманистік мұраттарға бағдарлау негізінде еңбек ұжымындағы, командадағы тиімді өзара іс-қимыл;

- үздіксіз және кәсіби өзін-өзі жетілдіруге ұмтылу;

- адамзатқа, мемлекетке, халыққа қызмет ету үшін кәсіби бағдар векторының өзгеруі;

- басқа адамдарға, олардың қызметіне рухани-адамгершілік әсер ету қабілеті;

- өмір шығармашылығы үшін жауапкершілік.

Т.П.Грибоедова оқушылардың рухани-адамгершілік тәрбиесіне педагогтардың дайындық критерийлерінің үш тобын анықтады:

1) мотивациялық-қажеттілік өлшемдері (меншікті рухани-адамгершілік даму бағытындамұғалімдердің өзін-өзі анықтауы;

- оқушылардың рухани-адамгершілік даму бағытына қатысты мұғалімнің кәсіптік өзін-өзі анықтауы;

2) танымдық критерийлер (дәстүрлі ұлттық рухани мәдениет негіздерін тұтас құбылыс ретінде білу; адам туралы антропологиялық көрініс иерархиялық тұрғыдан реттелген үштік ретінде: "рух – "жан»- "дене"; "денеден" және "жаннан" «руханиға» бағытында дамуды жүзеге асыруға мүмкіндік беретін моральдық және адамгершілік нормалар мен құралдар туралы түсініктер;

3) операциялдық-әрекеттік (таңдау еркіндігі мен тұлғалық құрмет көрсету негізінде оқушыларға қарым- қатынас құра білу шеберлігі);

оқушылармен диалогтік қарым-қатынасты ұйымдастыра білу; рефлексивті өзіндік талдау жасау және оқушылардың рефлексиясын ұйымдастыру білігі.

Ғалым-зерттеушілер болашақ мұғалімдерді оқушылар руханилыққа тәрбиелеу даярлау нәтижесі ретінде кәсіби дайындықпен қатар студенттің адамгершілік, рухани-адамгершілік, кәсіби-адамгершілік мәдениеті тұлғасын атайды. Бұл орайда, Н.Татаркина тұлғаның рухани-адамгершілік мәдениетінің үлгісін ұсынады, бұнда субъектінің кәсіби қызметін психологиялықұйымдастыруды күшейту өзара байланыс тұлғаның келесі құрылымдық компоненттерді біріктіреді: танымдық (құндылық бағдарлау,

кәсіби-әлеуметтік ойлау),эмоционалды (мотивация, рефлексия, аутопсихология), конативті (мінез-құлық реакциялары,кәсіби және жеке өзін-өзі танудың шығармашылық белсенділігі) [4].

Н.Татаркина жеке тұлғаның рухани-адамгершілік мәдениетін тәрбиелеуді мотивациялық білім беру моделі түрінде ұсынады. оның пікірінше, болашақ маман оның қалыптасу процесінде үш кезеңнен өтеді. Бірінші кезеңде (ішкі шығармашылық ресурстарды түсіну) студент түсінеді, ол рухани-адамгершілік құндылықтар жүйесін көрсетеді, әлеуметтік талаптар мен жеке талаптарды біріктіру қажеттіліктілігіне көз жеткізеді. Мұнда тұлғалық және кәсіптік өсу рухани-адамгершілік

шарттылық мотивациясы іске асыру тетіктері қолданылады. Дайындық принциптері мазмұны келесідей:

- тұлғаның құндылық өзін-өзі анықтауын қамтамасыз ету принципі;
- рухани-адамгершілік құндылықтар әлеуетінің мәнін құрушы принципі;
- болашақ педагог тұлғасының иррационалды және ұтымды салаларына сүйену принципі;
- студенттік кездің рухани және рухани-адамгершілік құндылықтарының өзекті және әлеуетті даму мүмкіндігін есепке алу;
- этикалық рефлексияны қамтамасыз ету принципі;
- студенттерге полярлық құндылықтарды ұсыну принципі;

Болашақ педагогтарды рухани-адамгершілік құндылықтарға тәрбиелеу үдерісін шоғырландыра құру принципі.

Болашақ педагогтарды руханилық тәрбиеге дайындау жүйесінің негізгі функциялары: адаптивті, мәдени мұрагерлік, ақпараттық-аналитикалық, мән құраушы, мотивациялық-мақсатты, ұйымдастырушылық, шығармашылық, бағалау-болжамдық.

Бұл жүйе шеңберінде мақсат қою бағдары ретінде болашақ педагогтардың мектеп оқушыларының руханилығын дамытуға дайындығы моделі енеді, оның негізін құрайтындар:

- жаппай тәжірибеде мектеп оқушыларын рухани-адамгершілік тәрбие ерекшеліктерін зерттеу бағыттары;
- қазіргі ғылымдағы оқушылардың рухани-адамгершілік тәрбиесі негізгі мәселелерін шешу тенденцияларын анықтау;
- практикалық мұғалімдерге қойылатын талаптарды жеке педагог тұлғасына сәйкесті талдау;
- педагогикалық білім беруді жаңғырту талаптарын талдау;
- А.В.Хуторский ұсынған білім беру құзыреттерін құрастыру технологияларын пайдалану ерекшеліктері;
- мұғалімнің ата-аналар тарапынан жүргізетін тәрбие рухани-адамгершілік саласындағы өкілеттік шеңберін талдау [2].

Зерттеу тақырыбымызға қатысты ғылыми-зерттеу жұмыстарына талдау жасау бізге болашақ мұғалімдердің руханилығын мәдениетті қалыптастыру процесінің ерекшелігін көрсететін негізгі компоненттерді анықтауға мүмкіндік берді, олар:

1) мақсатты (өзара түсінушілікті, сенімді, тілектестік қарым-қатынастарды орнату, болашақ мұғалімдердің рухани қажеттіліктерін өзектендіру, тұлғаның өз даралығын мәдениеттің тасымалдаушысы және субъектісі ретінде ұғыну және қабылдау, өзін-өзі бағалауды, өзіне деген қарым-қатынасты қалыптастыру, болашақ мұғалімдерді рухани-адамгершілік проблематикамен таныстыру);

2) мазмұнды-технологиялық (болашақ мұғалімдерді руханилық, рухани-адамгершілік мәдениеттің мәнімен, құрылымымен және функцияларымен, оны түсінудің әртүрлі тәсілдерімен, әртүрлі типтегі білім беру мекемелерінде процесті ұйымдастырудың заңдылықтарымен, логикасымен және технологиясымен таныстыру, өз қызметін жоспарлау, диагностикалау, түзету және талдау бойынша біліктер мен дағдылардың жиынтығы, адамгершілік ұғымдарды меңгеруі);

3) талдамалы (студенттердің жұмыс нәтижелерін шығармашылық шығармалар, жобалар, сабақтарда сөз сөйлеу, талдау және өзіндік талдау жүргізу жүйесі арқылы қадағалау.

Болашақ мұғалімдердің руханилығын қалыптастыру өз кезегінде бірнеше шарттарды ескеруді талап етеді. Соның бірі- руханилықты қалыптастыру үдерісінде интербелсенді әдістерді кеңінен қолдану. Олар біріншіден, мұғалімдер мен студенттердің мақсатты өзара әрекеттесуі арқылы педагогикалық мәселелерді шешумен, процесті диалогтаумен, екіншіден, студентке оқу процесінің субъектісі ретінде қарау, үшіншіден, жоғары белсенділік, студенттердің тәуелсіздігі, төртіншіден, оқу процесінің барлық резервтерін жүзеге асырумен (лекцияларға, семинарларға және практикалық сабақтарға студенттердің тікелей «диалогтық») қатысуымен сипатталады. Бұнда ескеретін бір жай-бұл қазіргі әлем бір-бірімен диалогта орналасқан әртүрлі елдердің өзіндік бірлігі деген идеяны дамытатын бұл ғылыми пікірталас немесе ой таласы емес, " керісінше, басқаның көзқарасын ескере отырып, түсіне алу " екенін ұғынуымыз қажет. Бұған қоса диалогтық технологияларды қолдану сәттілік жағдайларды, ынтымақтастық және шығармашылық қолайлы климатты орнатуға ықпал етеді, дүниетанымдық, адамгершілік көзқарастарды бірлесіп іздеуді ынталандырып, педагогикалық және психологиялық шешімдерін іздеуге итермелейді. Сонымен қатар осы мақсатта болашақ мұғалімнің рухани-адамгершілік мәдениетін қалыптастырудың өзектілігі, қоғамдағы рухани-

адамгершілік дағдарыстың себептері мен салдары, оны жеңудің жолдары мен құралдары, рухани құндылықтардың мәні және т. б. тақырыптар бойынша баяндамалар жасалып, олардың жан-жақты талқылануы бұл мәселенің күнделікті өмірде сапалы деңгейде жүзеге асуына негіз болатыны анық.

Қорыта айтқанда, қазіргі қоғамды өзгертуде мұғалімге ерекше рөл беріледі, өйткені ол "бүгінде ХХІ ғасырдың көшбасшысы болатын "мұғалім" жүйесін құра алатын ұлттың басты өкілі". Білім берудің жаһандық дағдарысы кезеңінде мұндай мұғалім жаңа мектептің, жаңа білім беру жүйесінің қалыптасуының объективті факторына айналады, өйткені рухани мәдениет өзін-өзі реттеу мен өзін-өзі ұйымдастырудың негізі ретінде әрекет етеді (мәдениеттегі мәдениет).

Рухани қайта құру педагогикалық университеттегі білім беру процесінің мақсаты болуы тиіс, өйткені болашақ мұғалім тұтас рухани әлеуеті бар (құндылық бағдарларының, позицияның және кәсіби стильдің үйлесімі) өзіндік мақсатқа айналуы керек. Болашақ мұғалімнің рухани құндылықтар жүйесін белгілі бір иерархия құратын идеал ретінде мұғалім бейнесінің идеалды моделі заңды түрде әрекет ете алады. Рухани идеалдың тікелей ұлттық дәстүріне сәйкес кәсіби бейнені өзін - өзі бейнелеудің тұжырымдамалық идеясы-өзін-өзі жетілдіру идеясы. Болашақ мұғалімнің рухани мәдениетінің дамуы өркениеттің дамуының ноосфералық жолы контекстінде кәсіби имидж мен оның өзгеруі әлеміне үйлесімді түрде енуді қамтамасыз етеді. Мұғалімнің рухани мәдениеті мұғалімнің нақты бейнесінің рухани матрицасы ретінде пайда болады. Оның арқасында өзін-өзі қалыптастыру және өзін-өзі жетілдіру процесі өзін-өзі ұйымдастырады және өзін-өзі дамытады. Демек, мұғалімнің рухани мәдениеті мұғалімнің өзін-өзі реттеуін қамтамасыз ететін ішкі мәдениет ретінде әрекет етеді, яғни мәдениеттегі мәдениет тәріздес.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Yu. S. Zubov *ideya informacionnoj kul'turologi /Bibliografiya.* 2016. №6. – S. 136–137.
2. Gracheva G.V., Mel'nik I.K. *Problemy obespecheniya informacionno- psihologicheskoy bezopasnosti M.: IF RAN, 2008 g. – 365 s. (2002, 2003)*
3. Gendina N.I. *Informacionnaya kul'tura lichnosti: diagnostika, tekhnologiya formirovaniya.* – Kemerova, 2014. – 143s
4. M. S. Chvanova *Ispol'zovanie apparata teorii nechetkih mnozhestv pri proektirovanii sovremennyh tekhnologij distancionnogo obucheniya// 2013.-T.16 №2. - S. 447-468*
5. V. V. Samohvalova *Formirovanie informacionnoj kul'tury lichnosti v bibliotekah iobrazovatel'nyh uchrezhdeniyah. Materialy mezhdunar. konf. «Informacionnye resursy. Integraciya. Tekhnologii. NTI-97».* M.: VINITI RAN, 1997 g. – S 37.
6. V. Hodyakova *Personal'nyj komp'yuter dlya vsekh. Hranenie i obrabotka informacii. T.1 M.: Vysshaya shkola, -2008g. – 96 s.*
7. Makarova N.V. *Informatika: Uchebnik dlya vuzov/ Makarova N.V., Volkov V.B. SPb.:2011.- 576 s.*
8. V. Yu. Militarev, E. P. Smirnov, I. M. Yaglom *«O vospitanii informacionnoj kul'tury uchashchihsya srednej obshcheobrazovatel'noj shkoly»- M.: NII ShOTOSO APN SSSR, 2015. -45s*
9. M. Bugrin i G. Stepanenko *Informacionnaya kul'tura v sodержanii obshchego obrazovaniya / M.Bugrin // Sovetskaya pedagogika.-1991.-№3. – S.33-38*